

UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

Cirkulärnr: 24:32
Diariernr: SKR2024/01003
Handläggare: Marcus Ershammar
Ämnesord: Ekonomi
Avdelning: Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektion/Enhet: Sektionen för ekonomisk analys
Extern medverkan:
Datum: 2024-06-24
Mottagare:
Rubrik: Beslut och justeringar i RIPS för år 2024
Ersätter:
Bilagor:

Sammanfattning

I cirkulär 24:32, Aktuell Ekonomi för regioner och kommuner, beskrivs bakgrunden till 2024 års beslut om vilka antaganden som tillämpas för beräkning av pensionsskulden. SKR:s VD har fattat beslut om riktlinjerna, som heter *RIPS 21 – Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (version 2024)*.

SLUT UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

Aktuell Ekonomi 24:32

Avdelningen för ekonomi och styrning
Marcus Ershammar
Patrik Jonasson

Kommuner
Regioner
Ekonomidirektörer
Budgetchefer
Finanschefer
Redovisningschefer
Ekonomer

Beslut och justeringar i RIPS för år 2024

RIPS-kommittén, som ansvarar för att utarbeta förslag till riktlinjer för beräkning av kommunernas och regionernas pensionsskuld ska sammanträda minst en gång per år.

Den sammanvägda bedömningen från kommittén är att den reala diskonteringsräntan i pensionsskultsberäkningen fortsatt ska vara 1 procent. Även övriga antaganden har lämnats oförändrade.

RIPS-kommittén består av sju ledamöter, fem tjänstepersoner från SKR och två externa experter; Per-Ola Carlén, chefaktuarie SPV, och Håkan Frisé, nationalekonom. Ledamöter från SKR är: Victoria Bergner, Marcus Ershammar, Patrik Jonasson och Erik Törnblom. Ordförande är Annika Wallenskog, chefsekonom SKR.

Kommittén ska redovisa vilka resonemang och vilket underlag som ligger till grund för förslagen. Med RIPS-kommitténs förslag som underlag fattar SKR:s VD beslut om aktuella riktlinjer. Aktuella riktlinjer publiceras senast i juni varje år. Årets utgåva heter RIPS 21 – Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (version 2024).

I Aktuell Ekonomi beskrivs bakgrunden till 2024 års beslut om vilka antaganden som ska tillämpas.

I skriften RIPS 17 finns ytterligare information för den som är intresserad av att få en mer komplett bild av regelverket. Den innehåller en allmän beskrivning av och bakgrund till riktlinjerna, räkneexempel samt även riktlinjer för förtroendevalda.

RIPS 17 och RIPS 21 (version 2024) finns för nedladdning bland SKR:s publikationer.

Innehållsförteckning

UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATAASEN.....	1
Sammanfattning	1
Aktuell Ekonomi 24:32	1
Beslut och justeringar i RIPS för år 2024	1
Innehållsförteckning	2
Kommunal pensionsskuld och särart	3
Översyn av antaganden i RIPS	4
1. Nytt pensionsavtal från och med 2023	4
2. Ränta.....	4
3. Livslängdsantagande i kommuner och regioner	4
3. Nytt avtal SAP-R 2023	4
4. Övriga antaganden.....	5
Bakgrunden till RIPS-kommitténs ställningstaganden.....	5
1. Ränta.....	5
5. Övriga antaganden i RIPS	11

Kommunal pensionsskuld och särart

RIPS reglerar hur pensionsåtaganden beräknas i kommunsektorn. Den kommunala särarten innebär att beskattningsrätten i kombination med det faktum att en kommun inte kan upphöra, garanterar att pensionerna kan betalas ut. Pensionerna i kommunsektorn är därför säkra. Det finns därmed inte ett egentligt skyddssyfte att ta hänsyn till vid pensionsskultsberäkningarna, såsom för den privata sektorn där den anställdes pensionspengar behöver skyddas, exempelvis om ett bolag går i konkurs.

Syftet med pensionsskultsberäkningen i kommuner och regioner är att få en korrekt och transparent beräkning, ett så kallat genomlysningssyfte. Syftet är att informera om omfattning av pensionsåtaganden, det vill säga att svara på frågan: hur stort är åtagandet för de framtida pensionsutbetalningarna?

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning, LKBR, 7 kap 11 § ska avsättningar motsvara den på balansdagen bästa uppskattningen av det belopp som kommer att krävas för att reglera förpliktelsen.

Pensionsskultsberäkningar är komplexa och bygger på antaganden om osäkra faktorer långt fram i tiden. För att få större transparens är ett förhållningssätt i RIPS att i möjligaste mån välja den enklaste och mest begripliga metoden.

Pensionsskulden ska värderas rätt, så kallat ”best value”, det vill säga att där det råder osäkerhet undviks metoder som ger systematisk över- eller underskattning av skulden. Pensionsskulden bör också värderas på ett sådant sätt att det inte sker någon övervältring av kostnader från en generation till en annan. Därför finns till exempel ingen anledning att räkna med alltför stora säkerhetsmarginaler. En alltför låg diskonteringsränta innebär att nuvarande generation får ta ett alltför stort ansvar för framtida pensionsutbetalningar. En alltför hög diskonteringsränta innebär att kommande generationer får ta ett alltför stort ansvar för framtida pensionsutbetalningar.

Nuvärdesberäkningen av pensionsskulden i kommunsektorn skiljer sig från den privata sektorn. Där görs i allmänhet en försiktig värdering av pensionsåtaganden, till exempel genom att man använder säkra (låga) diskonteringsräntor och säkerhetstillägg när det gäller livslängdsantaganden. Detta leder normalt till att det uppstår överskott i försäkringsverksamheten, främst då verklig avkastning överstiger den antagna genom möjligheten till placeringar i mer riskfyllda tillgångar.

Även i många kommuner och regioner finns en tillgångssida i form av pensionsmedelsplaceringar, främst regionerna har betydande placeringar till den förmånsbestämda pensionen. Dessa så kallade pensionsportföljer

har över åren gett en betydligt högre real avkastning jämfört med RIPS-räntans 1 procent. Pensionsportföljernas tillgångar är dock sammantaget betydligt mindre värda än den totala pensionskulden i sektorn. Pensionskulden är i huvudsak icke fonderad.

Översyn av antaganden i RIPS

I år har följande ställningstaganden gjorts beträffande riktlinjerna i RIPS:

1. Nytt pensionsavtal från och med 2023

Den 31 maj 2023 var sista dag att välja pensionsavtal för 140 000 anställda inom kommuner och regioner. Det var 26,4 procent som gjorde ett aktivt val och av dessa valde 62 procent det nya pensionsavtalet AKAP-KR.

Det nya pensionsavtalet, AKAP-KR, som gäller fr.o.m. 1 januari 2023 föranleder inga förändringar i RIPS riktlinjer.

Avtalet AKAP-KR, som är helt avgiftsbestämt, leder inte till en pensionskund då förmånen betalas ut till den anställdes pensionskonto. Merparten av de anställda i kommuner och regioner omfattas enbart av avgiftsbestämd pension.

Övergång från KAP-KL till AKAP-KR med intjänad förmånsbestämd pension resulterar i en intjänad livränta-förmån, IPR 2022-12-31. Denna ska värdesäkras med inkomstbasbeloppet (IBB) fram till 65 år. För tid som förmåner värdesäkras med IBB ska nollränta användas.

2. Ränta

Den reala diskonteringsräntan i RIPS ska vara 1 procent, dvs oförändrad.

3. Livslängdsantagande i kommuner och regioner

Ett nytt livslängdsantagande infördes 2021. Det bygger på data över kommunsektorns egna anställdas dödlighet och inkomster.¹ Vid skattningen av dödlighetsparametrar tillämpas, så kallad ekonomisk dödlighet, vilken beaktar skillnader i dödlighet för anställda i olika inkomstskikt.

3. Nytt avtal SAP-R 2023

Den 31 oktober 2022 träffades en överenskommelse om förändringar av Särskild avtalspension för arbetstagare inom räddningstjänsten (SAP-R). Den huvudsakliga innebörden av överenskommelsen är att SAP-R är stängt för nytilträde sedan 1 januari 2023. Möjligheten att lämna anställningen med SAP-R-förmån kommer dock att finnas kvar under överskådlig tid för de som idag omfattas av förmånen.

Arbetstagaren får möjlighet att träffa avtal om att avstå från rätt till framtida SAP och istället erhålla ett tillägg om 2 000 kr/mån under arbete i

---

¹ Dödlighetsundersökning, KPA 2020.

räddningstjänst. För de som är berättigade att ta ut särskild avtalspension (minst 58 år och fullt intjänat arbetsvillkor) finns möjlighet att träffa avtal om en överenskommelse om att skjuta upp uttag av SAP och i stället få ut en kompensation motsvarande 12 procent av lönesumman.

I RIPS riktlinjer finns antaganden om genomsnittlig ålder (60 år) när anställda inom räddningstjänst går i särskild avtalspension och antagande att den årliga avgångssannolikheten för brandmän är 2 procent. Med anledning av överenskommelsen behöver dessa antaganden ses över, vilket kommer att ske så snart det finns ett adekvat underlag att analysera. Tills vidare kvarstår de befintliga beräkningsantagandena.

4. Övriga antaganden

Inga förändringar i övriga antaganden är nödvändiga.

Bakgrunden till RIPS-kommitténs ställningstaganden

1. Ränta

Diskonteringsräntan ska bygga på en långsiktigt real ränta

Enligt RIPS ska diskonteringsräntan för pensionsskulden bygga på en långsiktigt real ränta. Detta för att pensionsskulden är ett mycket långt åtagande. Den genomsnittliga durationen är cirka 15 år. Anledningen att diskonteringen ska vara real är att pensionsförmåner värdesäkras med prisbasbelopp.

RIPS-räntan ska bygga på en ränta som inte påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden, utan är kopplad till utvecklingen i samhällsekonomin. Teoretiskt sett utvecklas realräntorna över längre tidsperioder i stort sett i takt med den samhällsekonomiska tillväxten (produktiviteten och demografin). Kopplingen till tillväxten är viktig, med tanke på upplysningssyftet. Det är hög samvariation mellan tillväxt och skatteunderlagsökning. Ju lägre tillväxt/skatteunderlagsökning desto mer belastande blir pensionsskulden i förhållande till kommunernas intäkter och tvärtom. Det finns även en koppling till inflationen. Vid hög inflation brukar räntorna vara högre. Mellanskillnaden mellan den nominella räntan och inflationen är den reala räntan. Det innebär att den reala räntan på lång sikt under normala förutsättningar torde kunna vara relativt stabil.

Underlag för räntebeslut baseras på en sammanvägd analys ur tre perspektiv:

1. Långsiktig tillväxt, det vill säga ökning av BNP, inklusive bilden av skatteunderlagsutvecklingen.
2. Långsiktig realränta.
3. Aktuell bild av ekonomi och räntemarknad.

De två första perspektiven är trögrörliga medan den aktuella bilden på räntemarknaden är betydligt mer volatil. Räntebeslutet över diskonteringsräntan grundas på en analys av de tre faktorerna. Tyngdpunkten ligger på de första perspektiven, det vill säga den långsiktiga tillväxten, skatteunderlaget och realräntan. Merparten av pensionsskulden är ofonderad och hanteras enligt principen ”pay as you go”. Det finns inte krav på grund av tryggandeskäl att kommuner och regioner ska inneha räntebärande tillgångar. Det innebär att det aktuella marknadsränteläget, trots att det är en viktig indikator, har mindre betydelse i den samlade bedömningen.

Långsiktig bild av BNP och skatteunderlag

En historisk återblick visar att BNP, i fasta priser, har ökat 2,3 procent i genomsnitt sedan år 2000. BNP per capita har samtidigt ökat med 1,6 procent per år i genomsnitt. När det gäller framtida tillväxt har de senaste långtidsutredningarna räknat med en BNP-tillväxt runt 2 procent. Den senaste långtidsutredningen som presenterades i december 2023 har ett prognosantagande på 1,7 procent ökning av BNP i genomsnitt fram till år 2040, där 75 procent av ökningen förklarades av arbetsproduktiviteten. 25 procent av BNP-ökningen beror på en ökad befolkning, och är en följd av det ökade antalet arbetade timmar (konstant per capita).

Konjunkturinstitutet redovisar i sin senaste [hållbarhetsrapport 2023](#) en långtidskalkyl där BNP ökar med 1,8 procent i genomsnitt per år fram till 2050. En del av den ökade tillväxten förklaras av ökad befolkning, varför BNP per capita i kalkylen ökar svagare, med 1,4 procent årligen, vilket ges av arbetsproduktivitets utveckling. Så en långsiktig real utveckling av BNP kring 1,5–2 procent inkluderande befolkningsökningen torde vara en rimlig utveckling.

Skatteunderlaget bestäms av timlönen på lång sikt

Skatteunderlaget har i genomsnitt ökat nominellt med cirka 4 procent per år sedan 1992. När kommuner och regioners skatteunderlag deflateras med de sammantagna pris- och löneökningarna för att beräkna det reala skatteunderlaget, blir ökningen cirka 1,3 procent per år under den senaste 15-årsperioden, 2008–2023. Lönesumman är den viktigaste delen av skatteunderlaget, och även andra delkomponenter är kopplade till löneutvecklingen (exempelvis pensioner och ersättningar i sociala trygghetssystem). Mellan 1992 och 2022 har lönesumman per capita ökat med 3,8 procent per år i genomsnitt. Den dominerande förklaringsfaktorn är timlönen som i genomsnitt har ökat med 3,6 procent under samma tidsperiod.²

Samband mellan reallön och produktivitet

På lång sikt ges utrymme för den nominella timlöneutvecklingen, givet Riksbankens inflationsmål om 2 procent, av arbetsproduktiviteten. Om

---

² Se fördjupning i [Makronytt](#) februari 2024.

reallönen och produktiviteten växer balanserat, är löneandelen i näringslivet konstant. Vinstandelen i ekonomin beror på de avkastningskrav som finns på företagen i näringslivet, som bestäms globalt³. Svenska företag anpassar sedan kapitalstock och antalet anställda utifrån avkastningskrav, teknologi och efterfrågan på svensk export.

Inflationen urholkar kommunsektorns köpkraft

Den höga inflationen innebär att det reala skatteunderlaget minskar både 2023 och 2024, det vill säga köpkraften för kommunsektorn minskar. Den höga kostnaden för avtalspensionerna bidrar extra mycket till att det kommunala prisindexet ökar kraftigt. Prisbasbeloppet som är avgörande för pensionskostnaderna bestäms utifrån ökningstakten i KPI i juni/juni året innan. Skatteunderlaget ökar starkare under 2024–2027, med 4,4 procent nominellt i genomsnitt och med 2,7 procent realt i genomsnitt. Dels stärks antalet arbetade timmar och sysselsättningen och dels faller inflationstakten tillbaka. Inflationen bedöms i juni 2023 bli 2,3 procent och i juni 2024 bli 0,4 procent. Detta påverkar prisbasbeloppet för 2025 och 2026, vilket innebär att pensionskostnaderna minskar.

På lång sikt mer normal ökning av realt skatteunderlag

Perioden 2025–2027 blir en återhämtningsfas. På lång sikt är det främst den genomsnittliga timlönen och till viss del antalet arbetade timmar som driver ökningen av skatteunderlaget. I KI:s hållbarhetsrapport 2023 bedöms lönesumman öka med 4 procent i genomsnitt under 2030-talet. Sedan 2002 har priserna i kommunsektorn ökat med 2,5–3,0 procent i genomsnitt, beroende på om 2023–2024 tas med i beräkningen eller inte. Så ett realt skattunderlag som på sikt ökar med 1,0–1,5 procent (när pensioner och sociala ersättningar inkluderas) torde vara rimligt på lång sikt.

Strukturellt låga realräntor - vad är trenden?

Enligt Långtidsutredningen 2023⁴ ger flera studier empiriskt stöd för att en åldrande befolkning inneburit en uppgång i sparandet och en nedgång i de reala räntorna. Dessutom pekar de på att Kinas och andra tillväxtländer stora överskott i bytesbalanserna också bör ha bidragit till nedgången i de reala räntorna.

En åldrande befolkning i OECD-ekonomierna påverkar arbetsutbudet och sparandet. Detta bidrar i sin tur till en utveckling som brukar kallas ”secular stagnation”, låg ekonomisk tillväxt och realräntor som är lägre än tillväxten i ekonomin samt låg inflation. Dessa faktorer antas fortsatt hålla ner realräntorna framöver. Dels beror sparande och ränta på hur många som är i

---

³ Den förväntade reala avkastningen på riskfyllda tillgångar (aktier och bostäder) ligger i genomsnitt kring 6 procent i 17 utvecklade ekonomier, se långtidsutredningen bilaga 2 [figur 2.3](#). Historisk har aktier i USA gett en real avkastning runt 6 procent de sista 100 åren i genomsnitt, men något lägre i resten av världen. Detta hänger ihop med den högre produktiviteten i USA.

⁴ Se [Långtidsutredningen 2023](#).

åldern de år man sparar som mest inför pensionen och när dessa sedan tar ut detta sparande. Och när livslängden ökar kommer det att krävas ett större sparande för att räcka under ålderdomen. Sen påverkar en äldre befolkning produktiviteten och efterfrågan på kapital negativt vilket minskar realräntan. Då det går att göra demografiska prognoser går det att beräkna drivkrafterna framåt.⁵ Demografin kommer i många länder att fortsatt ge ett tryck nedåt på realräntorna.⁶ En faktor till som berörs där är utbud och efterfrågan på säkra tillgångar. För närvarande verkar det som ökad skuldsättning motverkar den demografiskt betingande realräntenedgången till viss del.

Olika makroekonomiska störningar kan påverka den globala reala räntenivån i olika riktningar. Kriget i Ukraina, Kinas ekonomi och världshandelns utveckling är osäkra kort. Men den största kortsiktiga frågan är fortfarande hur inflationen kommer att utvecklas och därmed penningpolitiken samt den fortsatta neddragningen av centralbankers balansräkningar.

Osäkerheten är stor och framtida finanspolitik i världens största ekonomier har stor betydelse och specifikt åtgärder för att bromsa klimatförändringarna. Klimatförändringarna kan innebära försämrade tillväxtutsikter, större osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen och ökade risker för katastrofer. Detta talar för att den långsiktiga realräntan blir lägre. Å andra sidan kommer en omställning till ett hållbart samhälle kräva stora investeringar.

Aktuell bild över det ekonomiska läget

I år sänker centralbankerna sina styrräntor. Inflationen dämpas i flertalet ekonomier och stabiliserar sig runt eller nära inflationsmålen. Global efterfrågan gynnas därmed i år av lägre inflation och räntor. Denna stimulans blir dock liten jämfört med föregående års åtstramning via de pris- och ränteuppgångar som varit. Prisnivåerna är betydligt högre än tidigare, precis som ränteläget globalt. Den nedåtspiral för global konjunktur som inleddes i och med inflationschocken 2022–2023 syns nu alltmer i arbetsmarknader världen över. Något lyft för omvärldskonjunkturen väntas därför inte i närtid. Den globala tillväxten tar fart först 2025.

BNP-tillväxten i Sverige dämpades 2022–2023 mer än i stora delar av omvärlden, i hög grad beroende på en relativt högre räntekänslighet. SKR:s syn är att svensk ekonomi har legat före andra länder i nedgångsfasen.

---

⁵ Se Andrea Papetti, Demographics and the natural real interest Rate: historical and projected paths for the euro area, Journal of Economic Dynamics and Control, Volume 132, 2021, 104209, ISSN 0165-1889, (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165188921001445>).

⁶ SKR beskrev detta i Ekonomirapporten, maj 2023, i fördjupningen om ”Vad bestämmer räntan på lång sikt?”

Lägre räntor kommer därför att lyfta tillväxten i Sverige tidigare än i andra länder. Trots räntesänkningar i år är det först nästa år som svensk konjunktur stärks mer påtagligt. Sysselsättningen minskar i år och andelen arbetslösa landar på 8,5 procent 2024. En återhämtning för såväl BNP som arbetade timmar väntas ske 2025–2027. I år ökar skatteunderlaget svagt men en större ökning väntar nästa år. Då beräknas en kraftigt real ökning ske igen, efter två år av fallande köpkraft.

Sverige är en liten öppen ekonomi och påverkas i stor utsträckning av globala krafter; efterfrågan på svensk export, råvarupriser och finansiella priser. Därtill har vi en flytande växelkurs. Eftersom finansiella tillgångar enkelt kan flyttas mellan olika länder kommer de reala avkastningskraven i Sverige anpassas till den nivå som råder i vår omvärld. Därför får det som händer i USA på de finansiella marknaderna, vad gäller aktiepriser, olika räntor och råvarupriser också betydelse för svensk ekonomi.

I USA har den 10 åriga realräntan (realobligation) stigit från 1,6 procent vid denna tid förra året till 2,4 procent. En viktig faktor är att de korta räntorna, som centralbanken styr, har ökat. Samtidigt har centralbanken fortsatt avveckla sina tillgångsköp vilket också driver upp räntorna. De offentliga finanserna (federala) visar på underskott kring 5 procent av BNP nu och framöver enligt [CBO](#). Skuldkvoten bedöms stiga stadigt framöver. Räntekostnaden (netto) ligger nu på en historiskt hög nivå som andel av BNP och tränger undan andra program i statsbudgeten. De ökade budgetunderskotten ökar även räntorna då utbudet av statsobligationer ökar, finansieringen har främst skett på kortare löptider sista året. Flera prognosmakare gör nu bedömningen att Federal reserve kommer att fortsätta sänka räntan men i långsammare takt alternativt att de kommer att ligga kvar på nuvarande räntenivå 5,5 procent längre. Samtidigt finns det indikationer på att finansiella förhållanden blivit mindre åtstramande jämfört med ett år tidigare.⁷

I Sverige har styrräntan höjts från 3,5 procent i maj förra året till 4 procent i slutet av september 2023, sen sänktes den till 3,75 procent i maj i år. Den 10-åriga obligationsräntan har vid samma mätpunkter legat på 2,4 procent, även om den fluktuerat däremellan. Samtidigt är inflationen enligt KPI i Sverige 3,9 procent i april (KPIF 2,3 procent). Realränteobligationer i Sverige har liten omfattning/låg likviditet. Finansinspektionens så kallade Tryggandegrunder använder realobligationer vid fastställande av den värdesäkrade diskonteringsräntan. Den aktuella realobligationen som används är den 16-åriga och den har varierat under året, men vid mättillfällena legat kring 0,8 procent.

Centralt för ränteutvecklingen framöver är hur inflationen utvecklas under 2024. Kommer den att fortsätta ner eller kommer den att vara högre än inflationsmålen. I marknadsprissättningen går det att utläsa förväntade

---

⁷ Se [Chicago Fed National Financial Conditions Index](#).

sänkningar av styrräntan framöver i USA och Eurozonen. Där förväntas sänkningar i år med 0,3 respektive 0,8 procentenheter. Olika aktörer i ekonomin måste nu fortsätta att anpassa sig till en högre prisnivå och en högre ränta jämfört med perioden efter 2008. Finanspolitiken ställs nu inför nya utmaningar med höga budgetunderskott och skuldkvoter i USA och Eurozonen. Högre räntenivåer ändrar skulddynamiken och sätter frågan om hållbarhet i ett nytt ljus. Samtidigt har vi ett krig i Europa som driver på stöd till Ukraina och försvarsåtgärder runt om i västvärlden.

Beslutsmotivering

Den reala diskonteringsräntan i RIPS är för närvarande 1 procent.

Kommittén noterar att både den korta och långa räntan har fortsatt att öka i USA medan i Sverige är det den korta räntan som stigit. Den långsiktiga bilden av både skatteunderlaget och tillväxten av BNP är högre än 1 procent. Åren närmast ser vi en starkare utvecklingen då konjunkturen återhämtar sig. Kommittén följer utvecklingen.

BNP har ökat i genomsnitt med drygt 1,6 procent i fasta priser och per capita sedan år 2000. Långtidsutredningen 2023 har som scenarioantagande cirka 1,4 procents ökning av real BNP per capita.

Kommunernas och regionernas skatteunderlag har som årsgenomsnitt ökat reallt med cirka 1,4 procent under den senaste 15-årsperioden. På grund av den höga inflationen och de därmed höga kommunala pensionskostnaderna minskade det reala skatteunderlaget med 1,4 procent 2023 och de bedöms minska med 1,3 procent 2024. Kommande år (2024–2026) som är en återhämtningsfas ökar det reala skatteunderlaget med 2,7 procent i genomsnitt. Tas åren 2023–2024 med i genomsnittet är ökningen drygt 1 procent.

Att reallt skatteunderlag och BNP ökar i storleksordningen 1–2 procent framöver talar möjligen för höjd diskonteringsränta.

Den långsiktiga realräntan har sjunkit globalt under många år, dels till följd av lägre produktivitet och dels demografiska faktorer. Den nu åtstramande penningpolitiken har drivit upp då långsiktiga realräntorna, speciellt i USA. Även avvecklingen av centralbankers tillgångsköp och finansiering av underskott i de offentliga finanserna drar upp räntorna. En delförklaring till högre långa realräntor i USA beror således på konjunkturen och finanspolitiken. Men var den neutrala långa räntan ligger exakt är svårt att bedöma. Kommitténs bedömning att en faktor som även fortsatt kommer dra ner den långsiktiga realräntan är den demografiska utvecklingen.

Den svenska realobligationen (exempelvis den 15-åriga) som används i Finansinspektionens Tryggandeunder ligger nu på samma nivå som för ett år sedan. Nivån ligger dock fortfarande strax under 1 procent, det vill säga ungefär i nivå med vår nuvarande diskonteringsränta. Å andra sidan är den svenska räntemarknaden tunn och prissättningen ”dålig”. Om den

högre långa räntenivån i USA håller i sig och sprider sig globalt kan den påverka RIPS-räntan framöver. Samtidigt har pensionsskulden en lång duration och ränteförändringar kan delas upp i tillfälliga och mer varaktiga förändringar, så det finns ett värde i att avvakta och studera utvecklingen.

Det alltid finns risker både på upp- och nedsidan. Den senaste året har riskbilden blivit mer normal efter att inflationen kommer ner i Sverige och i omvärlden. Den sammanvägda bedömningen är att den reala diskonteringsräntan i pensionsskultsberäkningen fortsatt ska vara 1 procent.

5. Övriga antaganden i RIPS

Förutom de försäkringstekniska antagandena om dödlighet och ränta finns några andra antaganden i RIPS-modellen:

- Antagande om genomsnittlig pensioneringsålder (f.n. 65 år).
- Parametrar för samordning med allmän pension då information saknas.
- Tidsfaktor för intjänad pensionsrätt 1997-12-31 då anställningshistorik saknas.
- Genomsnittlig ålder för uttag av brandmanspension (f.n. 60 år).
- Årlig avgångssannolikhet för brandmän (f.n. 2 procent).

Enligt bedömningar av KPA och Skandikon finns det inget behov av ändringar i dessa antaganden i dagsläget. Däremot kommer kommittén i samarbete med nämnda pensionsadministratörer att se över dessa antaganden när nya underlag finns tillgängliga. Det gäller framförallt den genomsnittliga pensionsåldern och antagandena om den förändrade brandmannapension.

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för ekonomi och styrning

Erik Törnblom

Marcus Ershammar